

*Political Philosophy
Политическа философия*

НЕТОКРАЦИЯТА – НОВАТА КЛАСА В МРЕЖОВОТО ОБЩЕСТВО

Васил Сивов

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Резюме. Авторът анализира процесите на формиране на нови политически режими в условията на еволюция на глобалното информационно общество. Разгледани са виртуалните механизми на управление на обществото, прилагани от действащите елити при упражняването на властта, и информационното въздействие върху широките социални слоеве. Специално внимание се обръща на сложния, противоречив характер на революцията в комуникациите, коренно променяща характера на съвременния политически живот. Обосновава се появата на нетокрацията като нова управляваща класа в мрежовото общество.

Keywords: Netocracy, virtual societies, digital politics, consumtariat, virtual class

Отношенията във всички сфери на обществения живот днес са немислими без „световната паяжина“. Целият масив от социални взаимодействия преминава през мрежата на интернет и участниците в тях получават необходимата им информация от умножаващи се по вид и начин на комуникация средства за мобилна връзка. Извършва се раздвояване на реалността – наред с непосредствената материална се създава информационната виртуална, която не всякога е адекватно отражение на първата. Виртуализацията на политическия живот се превръща в особено силно въздействащо средство за манипулация на общественото съзнание чрез стремителното разпространение на публични митове и симулирането на достъпност и прозрачност за всички граждани. Социалната конструкция на Паноптикума по Джереми Бентам – света като огромен затвор, в който се вижда всяка киля със съответстващи богопомазани надзиратели, се заменя от днешния глобален виртуален механизъм на Синоптикума, в който внушаваните като мантри „демокрация“, „олигархия“ и пр. водят до преобладаваща деструктивна духовна екзалтация, която задържа масите в доброволно приетия от тях затвор.

Виртуализацията и фантомите на информационното общество

Симулацията на базовите компоненти на политическите практики на Модерна – идеологии, организации и обществено мнение, доведе до виртуализация на институциите на масовата демокрация – избори, държавен апарат, партии, която превърна глобалната компютърна мрежа в арена на политическата борба. Политическите акции и кампании днес са немислими без съпътстващите ги специализирани сървъри и уебстраници, чрез които се формира подходящият за целта имидж на политика. По такъв начин усилената политизация на киберпространството нагледно демонстрира характера на новата политика, компенсираща дефицита на личности и реални реформи с изобилие на симулирани образи (Ivanov, 2000: 30).

Борбата за политическа власт днес вече не е толкова борба на идеологии и конкуренция на политически програми за действие. Това е борба на образи,

на публични имиджи, които създават рейтинг, на имиджмейкъри, пресекретари и звезди на шоубизнеса, които водят политическите кампании. Реалната личност и дейност на политика са само информационен повод. В симулационното пространство на хиперреалността политическият субект е само различим знак, разтварящ се в потока на съзнанието като непосредствено преживяване на илюзорен образ в обществения спектакъл. Внушаването на привидна реалност от демонстрирани намерения предизвиква своеобразен транс – „вцепеняване“ на съзнанието, водещо до тенденциозна, мотивирана от инспирирани политически пристрастия интерпретация на социалното битие.

Днес управляваното чрез средствата за масова комуникация общество живее в информационно пространство, изтъкано от стереотипи, митове, илюзии и симулирани представи, които могат да бъдат обединени в един клас на виртуални модели. Съвременната публична политика на социален контрол се осъществява

Графика 1

Модел на заместване на реалния обект на политическа кампания с неговия виртуален образ за информационно въздействие върху целеви аудитории

на равнището на опериране с изкуствено конструирани образи – симулакруми, възпроизвеждащи и транслиращи в общественото съзнание тълкувания, неадекватни на реалните явления по терминологията на Бодрияр. Неслучайно Ерик Фром счита, че политическата манипулация лишава човека от способност да състави цялостна картина на света, като я подменя с абстрактна мозайка от тенденциозно свързани факти (граф.1).

В съвременната политическа структура на виртуалното пространство преобладават две определящи тенденции. При **либералната** виртуалните личности се договарят за приемливи за всички норми на поведение в мрежата, етикет на киберобщуване, форми на представяне, свободно сърфиране и изява. Втората тенденция споделя **класовия подход**, разделяйки виртуалните граждани на елити – господстваща класа, определяща политическите, икономическите, технологичните и културните параметри, и потребителска маса, поставена в пълна информационна зависимост, съответно стимулирана и ограничавана. Подобно разграничение е условно, защото при своето формално свободно движение и потребление виртуалният човек се сблъсква с целенасоченото въздействие на определени корпоративни интереси, осъществявани от големите интернет организации, ловко възползващи се от мита за безпроблемната навигация във виртуалното пространство с цел реализиране на своите маркетингови планове. Ясно се представя липсата на равнопоставеност между отделния виртуален човек и множеството организации, завзели виртуалното пространство, които добре познават и използват медиапрактиките, като пренасят своите културни, икономически и политически ценности към разпръснатите потребители, цинично пренебрегвайки или нихилистично възползвайки се от техните потребности и очаквания (Popova, 2012: 134).

Макар сегрегацията на виртуалния човек да е условна, нейното изследване спомага за представяне структурното делене на киберсредата и предлага възможности за опознаване ролевото движение на интернет потребителите. Поради това са интересни наблюденията на Артър Крокър и Майкъл Уейнстейн за обособяването на два икономико-политически субекта във виртуалното пространство – виртуална класа и остатъчна класа (*surplus class*) като допълнение към първата. Същността на виртуалната класа зависи преди всичко от нейните властови действия и цели. Тя е управляващото малцинство, политическият елит, групата с най-голяма власт в киберобществото. Тя осъществява своя контрол чрез икономическата обезпеченост (капиталова централизация, технологично и софтуерно авторство), социалната (информационна) зависимост и политическата (идеологическа) реторика. Но има милиарди хора, които никога не са ползвали компютър, затова към така обособените виртуална и остатъчна класа се налага прибавянето и на периферна класа (Kroker, Weinstein, 1994).

За нагледното визуализиране на тези твърдения е подходящ кръговият модел, който показва конструирането и зависимостта между отделните групи, техния обем и въздействие. Най-малобройна е виртуалната класа, която заема ядрото и формира основата на виртуалното класово делене – като съществуване и влияние спрямо останалите. Над нея, вече по-многобройна, е остатъчната класа. Тя също участва във виртуалното пространство, но обособяването ѝ е резултат от отделянето ѝ от виртуалната класа, като са явни стремежите ѝ за включване към нея. Стояща извън интернет, най-многобройна, но с най-малко влияние е периферната класа, която е подчинена на останалите две и приема възможността отделни нейни нива да прелеят към остатъчната (граф. 2).

Самата същност на демокрацията в нарастваща степен е подложена на въздействието на гражданското присъствие в интернет и социалните мрежи. Една от причините е все по-ясно проявяващата се през последните десетилетия криза на представителната демокрация. Увеличаващото се многообразие на социални общности и мрежи, пропорционално растящата активност на участниците в тях я изострят, задълбочават и делегитимират. Свидетелство за това е рухването на авторитарни и тоталитарни режими наред с верижното разпространение на арабските революции. С напредващото изграждане на електронно правителство се засилва взаимодействието между гражданите и институциите. Получава се свободен достъп до сайтовете на държавните ведомства, при подаването на данъчни декларации, за получаване на необходимата информация, за кандидатстване в учебни заведения и работа, споделяне

и обсъждане на обществени проблеми, съобщаване за нередности и даване на предложения. Сами по себе си социалните мрежи генерират активност, в тях се формират групи с привърженици, променя се обликът на политическия живот (Dartnell, 2005).

Възникващи като надстройка на представителната демокрация, новите форми на гражданско участие радикално я преобразуват. Такъв феномен е **делиберативната демокрация** на непосредствено общуване, излагане на становища и дебатиране независимо от ограниченията на времето, пространството или броя на участващите. Макар и ограничавано от решенията на администратори и модератори, включването в интернет е възможно под всякаква форма за изказване на мнения, участие в дискусии, нетрадиционни гледни точки. По-уместна е характеристиката ѝ като **полупряка демокрация**, която използва социалните мрежи като средство за организиране на гражданите, за оказване на натиск върху институциите и заставяне на политиците да се вслушат в гласа на избирателите, за да получат подкрепа на изборите. Характерни примери са протестите на природозащитниците през периода 2008 – 2012 г. срещу строителството на териториите от „Натура 2000“, по черноморските дюни и в природен парк „Странджа“, демонстрациите против добива на шистов газ. Продължителни масови социални протести свалиха и управлявалото през периода 2009 – 2013 г. в България правителство на ГЕРБ. Последваха ги продължаващите месеци политически протести срещу правителството на Орешарски, окупацията на аудитории в Софийския университет. По този начин възникват хоризонтално организирани или инициирани общности, групи за уличен натиск и всякакви формации за постигане на общи цели. Подготовката на референдума на Слави и предизборният концерт до голяма степен предопределиха натрупания протестен вот и победата на новия български президент.

Засилващата се неопределеност привлича все повече гласове за налагане на пряката демокрация. За съжаление, в днешно време тя е практически неосъществима. Въпреки отпадането на ограниченията на времето и пространството съществуват социални зависимости и противоречия, имуществено неравенство, несъвършенство на технологиите, които в условията на настоящата обществена система са непреодолими препятствия и предоставят възможности за манипулации. Но става очевиден все по-интензивният натиск върху политиците, непрекъснато разширяващата се публичност и възможности за комуникация, както и все по-бързата реакция на всяко политическо решение (Prodanov, 2013).

Възличането на все по-широки групи от населението в политическия живот постепенно ограничават легитимността на обичайния субект на представителната демокрация – политическите партии. Инициативите на отделни граждански групи вече прерастват в опити за налагане на вижданията и волята на

едно малцинство над мнозинството. Такива прояви на силата на гражданското общество биват овладявани и използвани от външни и вътрешни олигархични, политически и икономически групировки. Тогава изборите престават да са единственото демократично и законно средство за определяне начина на управление, за разрешаване и институционализиране на обществените конфликти. Комуникаращите в интернет и действащи при всеки политически конфликт професионални групи от протестъри, организирани акции на тролове в социалните мрежи, пропагандните кампании на купени медии са вече неизменен атрибут на всеки по-значителен социален процес. Въпреки публичните им квалификации като протести за повече морал и по-малко корупция по своя характер те са протести срещу легитимността на представителната демокрация. Те са част от процесите, които са предвестник на настъпващи радикални промени в политиката у нас и по всички райони на планетата.

За обществото на нетократите и мрежовия тоталитаризъм

Медиализацията на съвременното общество, дигитализацията на всички сфери на живота и бързото развитие на електронни технологични мрежи наложиха новата информационна парадигма, изместваща господстващата при развития капитализъм – масовото потребление. Физиологическите и психологичните характеристики на по-голямата част от населението не позволяват съвременна адекватна адаптация към тази бурна динамика. Това определя началния инкубационен период на парадигмата, през който технологиите еволюират изпреварващо спрямо осмислянето им от човешкото съзнание.

Управлението на мрежовото общество и генерирането на информационно творчество в него изисква специална квалификация. С други думи, човекът, като представител на цивилизацията, безспорно властва над мрежата, но това не означава, че тя се подчинява на всеки произволен потребител. Т.е. делението на ползватели и системни регулатори, съществуващо днес, ще продължава да се задълбочава. Практически 90% от лицата, опериращи в мрежата, не могат да я контролират и в най-малка степен. Други 9,5% могат ограничено да ѝ въздействат, предполагайки, че имат пълен контрол над нея. В действителност техните комуникации с мрежата носят чисто външен характер. Те не оказват въздействие върху дефилиращите виртуални личности и тяхната информираност за действителното състояние на мрежата е недостатъчна. Накрая само 0,5% от програмистите системници имат достатъчно пълна информация за мрежата, могат да определят цялостната ѝ дейност и да управляват мрежовия Голем. Очевидно е, че на практика само тази група ще може да се разпорежда с информацията, съдържаща се и произвеждана в мрежата. Това означава, че в техните ръце се съсредоточава цялата информационна власт, а впоследствие – и основният икономически потенциал на обществото (Pereslegin, 2001).

Интересното е, че концентрацията на властта в ръцете на толкова ограничен социален слой се извършва съвършено незабелязано както за самите тях, така и за огромната маса потребители. Това е свързано с извършващото се разделение на програмисти и ползватели в информационното пространство. Като групи, те съществуват в съвършено различни светове и имат малко допирни точки. Така че въпросът за разделение на властите не стои между тях.

Процесите на информационното клониране създадоха условия за възникване на нов възможен модел на глобално управление, основан на господството на владетелите на информационните мрежи – нетократите. Подобна реалност не е въпрос на далечна перспектива, а отделни нейни аспекти се проявяват още днес. Нетокрацията е отрицание на капитализма дори в съвременния му твърде цивилизован вид. Разбира се, това не е отрицание по революционните сценарии на XIX – XX век, а органична фаза на развитието на западното общество, претъпило постиндустриалния праг и озовало се в реалиите на съвършено различната информационна епоха. Очевидна е изключителната роля, определена за управляващите информационните мрежи, които подобно на нервна система пронизват целия организъм на постиндустриалната цивилизация. Амбивалентната природа на информацията, явяваща се едновременно и стока, и еквивалент на нейния обмен, обезценява другия еквивалент, изпълняващ въпросната функция през цялата досегашна история на човечеството – парите (Gelovani, Britkov, 2005).

Това създава определени основания за констатацията на края на капитализма, когато свръхпроизводството на информация, очевидно за бродещите из пространството на глобалната паяжина, пренася функцията на регулатор на търсенето и предлагането от финансите – демократичен посвоему феномен предвид неговата отчужденост от субективните качества и характеристики, към личностните особености на нетократите, способни да отсеиват от байтовете на виртуалния потоп ефективната действена информация. На тази база се поражда културата на атенционализма (от англ. attention – внимание). Според това понятие вниманието в мрежата е по-дефицитен ресурс от парите, тъй като те са негов резултат, но обратното не е възможно. Оттук вниманието може да се формулира като „единствената твърда валута на виртуалния свят“.

Тези понятия образуват технологическата верига на придобиването на нетократичната власт. Вниманието води до адекватно разбиране, което, на свой ред, осигурява привилегировано потребление, отбелязващо принадлежността към нетократичния елит. Но това потребление не се обременява с никаква допълнителна знакова натовареност. Изключителната жизнена стилистика на капитализма сама себе си. Нетократът, като носител на истинска информация, е уникален именно в пространството на изгражданите многопосочни вериги от връзки и комуникации. Атенционализмът поражда сложна система на бартер. Връзките се придобиват не заради парите, а заради възможността да придобиеш други връзки, еквивалентни или дори по-стойностни. Всичко за-

виси от способностите на самия нетократ. Той може да остане сред тълпата на себеподобни или споделяйки притежаваната информация, да предизвика вниманието към нея и нейния носител и така да се издигне на по-високо равнище на комуникация. Задържането на информация в информационното общество е толкова абсурдно, колкото трупането на пари в касичка при капитализма. Изключителността въобще не означава затвореност – няма смисъл да се крие от непосветените това, което те не са в състояние да използват поради своята ограниченост и некомпетентност.

Независимо от това, че капитализмът и информационното общество представляват само различни версии на културата на потребление, между тях лежи непреодолима пропаст. Властта на нетокрацията зависи не само от направлението на финансовите потоци или от степента на държавно регулиране, а от креативността. Парите в условията на атенционализма заемат подчинено положение, а скиптърът на властта се оказва в ръцете на тези, които притежават вниманието, а оттам и разбирането. Смъртта на капитализма идва от това, че капиталът е принуден да печели внимание, а не обратно. Съвременната политика губи субектност, остава декорация в драматургията на средствата за масова информация.

Нетокрацията не е просто бъдещият управляващ елит, но популация от действително нови хора с особен светоглед. Тя възниква в постмодернистката система от координати, в която се неутрализира християнският проект за спасението и главно действащо лице в историята, или по-скоро постисторията, се оказва виртуалният субект. Неговата идентичност се реализира в много паралелни личности. Цялостната личност, някога възприемана като идеал, сега става ненужна поради своята неспособност за мобилно преформатиране в съответствие с преходния модел на реалността. Обществото на подобни виртуални субекти, или по-точно казано хора на мрежата, може да бъде окачествено като „плурархия“. Плурархическата популация има своя система от ценности – „нетикет“, предназначен да осигурява непрекъснато функциониране на мрежата. Опирайки се на нетикета, нетократите изпълняват ролята на настояници, управляващи не чрез преки действия, а следвайки тенденции. Нетократичната власт не е власт на налагане на решения, доколкото в плурархически условия хората сами вземат решения. Тя е контрол над разбирането за това какви ще бъдат последствията от алтернативни решения. Етичните норми в режима на нетокрацията се превръщат в дял на естетиката, във въпрос на стил. Моралът винаги се оказва на страната на този, който за дадения момент е „в час“ или „вътре в темата“. При това паралелно с утвърждаването на нетикета в качеството на кодекс на плурархическото общество започва да действа и неговата девалвация. В обстановка на тотално нивелиране по шаблоните на нетикета се усилват интересът и вниманието към нетрадиционните стилове на поведение. И отново нетократите ще трябва да въведат нов език на раз-

биране и описание на новата конюнктура, за да създадат за нея новата версия на нетикета. В дадената парадигма няма място за идеология на прогреса. Тук въобще отсъства каквото и да е целеполагане освен постоянното плъзгане в мрежовото пространство. Оттук и релятивизмът се установява като единствен светогледен интегратор на нетократичната класа.

Позовавайки се на класови аналогии, като антипод на нетокрацията се явява консумтариатът. Етимологията на тази дума, производна от английския глагол consume – потреблявам, нагледно обозначава и нейната семантика. Консумтариатът е общност от потребители. Ако нетокрацията контролира собствените си стремежи и мотивации, то консумтариатът просто не е способен за това. Възползвайки се от тази неспособност, нетокрацията го манипулира, като му налага определени стереотипи на потребителска култура. Смесовият и мотивационен разрыв между двете „класи“ е непреодолим. По същество, те пребивават в съвършено различни измерения. За разлика от нетокрацията консумтариатът остава в капитализма със запазване на приоритета на паричния еквивалент на ценностите и неограниченото потребление. Ексклузивното привилегировано потребление се отделя като изключително нетократичен прерогатив, недостъпен както за старата буржоазна класа, така и за подконтролния консумтариат.

Настъплението на информационното общество и пробивът в сферата на интерактивните средства за масова информация символизират нова гигантска крачка в посока към предизвестяваната от Жан Бодриар „хиперреалност“. Както в лагера на нетократите, така и сред консумтариата преобладаващата част предпочита въображаемата реалност, тъй като тя им предоставя по-големи възможности за самоидентификация и създаване на социални общности. Постепенно светът около тях все повече заприличва на Дисниленд. Исторически развалини се престрояват и стават място за посещения на уморените от урбанизацията, круизни пътешествия, хотелски комплекси, цели територии стават обект на детайлно планирани фантазии. Хората все повече се превръщат в актьори, играещи себе си в собствения си живот. Реалността става второстепенна част на хиперреалността подобно на природата, която става част от културата. Истинската реалност се измества от виртуалните арени на различни постановки. Виртуалната среда става синоним на „окръжаваща среда“.

Представеният модел на нетократично бъдеще показва някои тоталитарни характеристики, основавайки се на своеобразна кастовост с приетата априори непълноценност на цели обществени слоеве. Според неговите защитници информационното общество отрича равенството. Съществува безжалостна структура на мрежовата власт, която не се поддава на локализация, а механизмите на реализацията ѝ са завоалирани. Властовите позиции се крепят изключително на невероятната способност за приспособяване и преуспяване в условията на екосистема, породена от информационните технологии. Новата

низша класа, от своя страна, не притежава предишната човечност и способност за възпроизводство и не предизвиква спонтанната жажда за социална справедливост, присъща на пролетариата от капиталистическата ера. Консумтариатът е низша класа поради недостатъчен социален интелект, чиито норми се установяват от информационното общество.

Установяващият се по този път нов световен ред се отличава с твърде своеобразен „хуманизъм“ поради изключителната мобилност на социалната система, в която винаги ще се намира място за алтернативна мрежа, стига да е достатъчно привлекателна за пазара. Съпротивата на консумтариата в него е безперспективна вследствие неговата креативна неспособност и приобщаването на неговите по-ярки индивидуалности в състава на нетократичния елит. Формите на такава съпротива няма да се отличават с оригиналност и ще варират в диапазона от контракултурен nihilизъм до сектантски движения с апокалиптичен оттенък. Определена перспектива за борбата на консумтариата може да възникне само ако получат подкрепа от ренегати на нетократцията, отхвърлени от средите на притежателите на мрежовите ресурси поради нарушение на нетикета. Друга възможност е, ако рано или късно сериозно противопоставяне раздели и самата нетократция на противоборстващи групировки, но и тогава съществува слаба вероятност за консумтариата да заеме мястото на своите управляващи. Конфликти от подобен род само ще обновят класата на нетократите и ще я направят по-адекватна на предизвикателствата на съвременното (Bard, Soderqvist, 2002: 20 – 39).

Така конфликтите на информационната ера ще възникват не между национални държави, спорещи за парче земя със съмнителна ценност. Ще ставаме свидетели на идеологически и икономически сблъсъци на различни нетократични обединения в повече или по-малко тесен съюз с бунтуващи се групи на консумтариата. Фронтвата линия ще раздели самата нетократция, която защитава своите законни права на владене на информацията, определящи нейния статут и власт, и отцепниците от класата на нетократите, които възприемат всяка бариера по пътя на разпространение на новото знание като аморална и издигат като ключова ценност ерата на максимална експанзия на „ненулеви“ (Non-zero-sum game) форми на взаимодействие. Ярък пример за такъв конфликт беше борбата за първенство в разшифровката на генома на човека. Едната страна беше представена от консорциума на научноизследователски институти HGP, членовете на който декларираха, че се трудят за общото благо и нямат икономически интереси. Техен противник беше чисто търговската компания Celera, чийто бизнес план включваше ограничаване на достъпа до информация и патентната защита на резултатите от генетичните изследвания с цел извличане на печалба.

Описаният модел може, на пръв поглед, да изглежда поредното издание на съществуващия спор за конкуренцията между мрежовите и йерархични прин-

ципи на социално конструиране. Но в дадения случай противопоставянето на тези принципи е лишено от основания. Привържениците на нетокрацията говорят за „мрежови пирамиди“, където представителите на консумтариата влизат в най-нискостойностните мрежи, запълнени с информационна смет, докато нетократите формират мрежи на най-високо равнище, в които се концентрират власт и влияние. В мрежовите пирамиди властта е трудно локализуема и поради това почти неуязвима и ефективна.

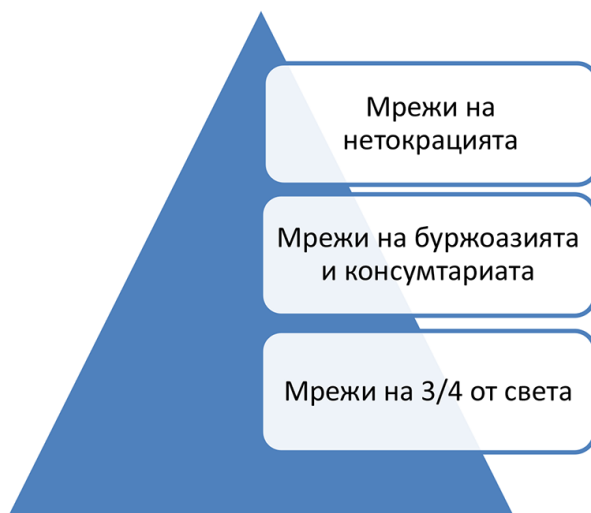
Нетократичният режим не съдържа и най-малък намек за конспирология, той е пределно рационален и разконцентриран. В него отсъства и всякаква езотерична кодировка. Адептите на старата парадигма и критици на информационното общество от рода на Мануел Кастелс определят мрежовото „безвремево време“ като „хронофагия на мигновените байтови комуникации“. Очевиден е екологическият подтекст на подобна метафора. Но пределно дехуманизиран екологизъм е присъщ и на мрежовата култура с пропагандираната от нея идеология на информационното клониране.

Йерархичният хегемонизъм в класовата пирамида на новата парадигма се определя от отношението към знанието – таланта и умението да се манипулира с мрежовата информация. Тук отношенията на вещна собственост отстъпват на заден план. За разлика от статичната пирамида на модерността йерархичната пирамида на новия глобален проект е динамична и има множество измерения в реалното и виртуалното пространство. Нейните етажи са заети от глобални мрежи с различна значимост и уникалност в съответствие с количеството привлечено внимание. Такава пирамида се самоорганизира на основата на потенциала на социалния и интелектуалния капитал в различните измерения. Членството в мрежите от съответния ранг се определя от креативността и способността на индивида да произвежда информационна добавена стойност – знание. Добавената стойност с ниско информационно съдържание се създава в мрежите от низш ранг. Нейното производство е технологически неограничено и се регулира само от търсенето и предлагането, планирани с мотивационни методи от мрежите от висш ранг – щаба на обществото.

Първичното ядро на новия хегемон – нетокрацията, се формира от интелектуалния елит на средната класа, преминал през ситото на мрежовото внимание. Днес в САЩ около 45 млн. души използват в качеството на средство за производство само своя интелект, обединяващ потенциала си с възможностите на персоналния компютър. Какви са те – елит, или следвайки формулировката на Маркс, нови пролетарии, които няма какво да губят освен своите мрежи? Фактически формирането на нетокрацията се извършва по генетичен признак – необходимите ѝ качества, особено вниманието, са генетично предопределени и се явяват твърде рядък ресурс, в незначителна степен зависим от външната среда. В бъдещето не е изключен съответният генетичен отбор още в детска възраст в съчетание с

евгениката – изкуствено отглеждане на свръхнадарени индивиди, което да доведе до възникване на инструменталната генокрация (граф. 3).

Графика 3
Йерархична структура на новия глобален проект

Самоорганизацията на мрежовата нетократична парадигма е времето на идващите на власт нови управляващи смисъла и формиращи кодовете на социалното битие. Благодарение на контрола на мрежи от най-висок ранг нетокрацията, състояща се от елита на комуникационни мениджъри на върхово ниво, учени и предприемачи в сферата на високите технологии, акумулира добре структурирано информационно богатство, осигуряващо на тази класа господство в обществото и ексклузивно потребление на всички видове ресурси. В съответствие с качествено различните от традиционните ценности най-висшето благо е интелектуалното участие в мрежите, определящи равнището и качеството на социалното битие.

В мрежите от низш ранг, създавани още в периода на постмодерността, буржоазията и консумтариата осигуряват масовото производство и потреблението на ресурси с малка информационна добавена стойност. В тези мрежи се възпроизвеждат квазикапиталистически отношения на собственост, които се основават на масовото потребление като основна сфера на дейността на съответните мрежови класи. Управлението на мрежите от низш ранг и конструирането на отношенията в тях се осъществява от контролен съвет на висшите мрежи. Той извършва отбора и кооптирането на кандидати в нетокрацията, лишавайки низ-

шите мрежи от най-ценния човешки и интелектуален капитал. Това коренно променя цялата социална среда на обществото от новата парадигма. Неговото неравенство има естествена генетична природа, осигуряваща социална неприсъщност на нетокрацията, макар вратите за никого официално да не са закрити.

Новият глобален проект отменя много противоречия на парадигмата на модерността. Съотношението богатство – справедливост губи смисъл. Актуално става единствено естественото генетично неравенство, което и определя социалната йерархия на обществото. Такова неравенство, в известен смисъл, е подобно на активните и позитивните действия на свръхчовека на Ницше. Възможността да конструира актове на съзидание, и жаждата за власт правят такъв индивид абориген в мрежите от висш ранг. В тях действа само конкуренцията на интелектуалния и социален капитал, но главните конкуренти са обединени от обща идея. Такава конкуренция не изисква абсолютно окончателно решение на съществуващ проблем, а поставя множество нови въпроси, генериращи следващи различни варианти на решенията.

Самоорганизацията на глобалните мрежи се извършва по интернационален принцип. По подобен начин се организира и нетокрацията. Тази тенденция е предназначена да замени международните конфликти на етатизма. Въпросите за единната мярка на стойността, финансовите пазари, безсмислените разходи за свръхпотребление и война могат да бъдат лесно отменени от конструктивни решения в мрежите от висшия ранг. Докато XX век протече по предсказанията на Ницше в кървава схватка на основата на етатистки национален суперегоизъм, то XXI век започна да осъществява прогнозата на Маркс по новата парадигма с тази разлика, че на смяна на хегемонията на буржоазията идва не пролетариатът, а нетокрацията.

Интернационализацията на мрежите предлага някакви решения и на демографските и етническите проблеми. Мрежите от най-висш ранг по всяка вероятност ще бъдат овладени от представители на най-развитите страни, решавайки по този начин за дълги години проблема за хегемонията на Запада. В същото време такава интернационализация крие опасността от ефекта на Вавилонската кула – загубата на многообразието като източник на развитие. С подобно явление се сблъскват САЩ в лицето на т.нар. „предграден комунизъм“. В предградията на американските градове всеки живее като останалите с напълно задоволени еднакви потребности, еднакви мисли и еднакво щастлив. В качеството на праобщност на новата парадигма могат да бъдат разглеждани мрежовите общности, обединени по модела на американската демокрация – в низшите мрежи с пълна свобода, но всички решения се вземат от висшите на нетокрацията, които са закрити за тълпата.

При такъв подход всеки индивид не е устойчиво его, а просто отделен феномен на общия информационен резонанс. Най-удачните комбинации съставят основата за развитие на нетокрацията. Моделът на кластери възли, възниква-

щи при размножаване на точките на сингулярност, става модел на мрежовото информационно общество – единната всеобхватна органическа мрежа. Такова положение по мнението на Станислав Лем – автор на каноничния текст по футурология „Сумата на технологиите“, свидетелства за загубата от западната цивилизация на вектора на развитие. Загубата на бъдеще се предизвиква от пресищането с потопа от информация, предизвикващ ефекта на „мегабитовата бомба“, и достигането на информационната бариера (Lem, 1999),

Основните социални противоречия в новия глобален проект се развиват в две измерения. В една четвърт от света това е противоречието на нетократията и на управляващата класа от отмиращата парадигма на модерността. В другото измерение е противоречието на трите четвърти от света на другата избрана четвърт. Времето на смяната на парадигмата е инкубационната пауза в очакване на големите научно-технологически пробиви в области като термоядрената енергетика, биоелектрониката и биоинженерията, развитието на виртуални мрежови личности. Тези пробиви са вече напреднали и се превръщат в острието на императива на целия дискурс на новата парадигма.

Представеният глобален проект е само ескиз, чийто алгоритъм на осъществяване е достатъчно вероятен. Но започващата история на постмодерността е капризна дама и може да ни предложи нова непредсказуема извивка на спиралата по времевата ос от рода на реформация на исляма. Приемането на един абсолютен окончателен алгоритъм на бъдещето би довело човечеството до духовна смърт. Неслучайно Данте помества предсказателите на бъдещето в един от най-страшните кръгове на ада.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Bard, A. & Soderqvist, J. (2002). *Netocracy: The New Power Elite and Life After Capitalism*. Pearson FT Press. [Бард А. & Зодерквист Я. (2004). *НЕТократия. Новая правящая элита и жизнь после капитализма*. Стокгольмская школа экономики. Санкт Петербург].
- Dartnell, M. (2005). Communicative Practice and Transgressive Global Politics. *First Monday*. July, Vol. 10, N 7.
- Gelovani, V. & Britkov V. (2005). *Info Cloning in the Process of Globalization*. *Obshchestvennye Nauki i Sovremennost* №6, 121 – 127. [Геловани В. & Бритков В. (2005). *Информационное клонирование в процессах глобализации*. *Общественные науки и современность* №6, с. 121 – 127].
- Ivanov, D. (2000). *Virtualization of Society*. Saint Petersburg: “Peterburgskoe Vostokovedenie”. [Иванов Д. (2000). *Виртуализация общества*. Санкт-Петербург: „Петербургское Востоковедение“].

- Kroker, A. & Weinstein M. A. (1994). *Date Trash: The Theory of the Virtual Class*. Palgrave: Macmillan.
- Lem, St. (1999). *The Megabit Bomb*. Krakov: Wydawnictwo Literackie.
- Попова, М. (2012). *The Virtual Man*. Sofia: Faber. [Попова, М. (2012). *Виртуалният човек*. София: Фабер].
- Prodanov, Ch. (2013). *Virtual Societies and Digital Politics*. Newmedia21, Sept. 29th. [Проданов, Х. (2013). *Виртуалните общности и дигиталната политика*. 29 септ., Newmedia21].
- Pereslegin S. (2001). *Society and Evolution of the Info Net*. Mir Internet/12. [Переслегин С. (2001) *Общество и еволюция информационнои сети*. Мир Интернет/12].

NETOCRACY – THE NEW CLASS IN THE NET SOCIETY

Abstract. The author analyzes the process of formation of a new political regime under the conditions of genesis of global information society. Considered in the article are virtual mechanisms, methods and ways of social government by ruling elites in the new historical epoch. Special attention is paid to the complex, contradictive character of the revolution in communications, reforming the process of alteration of the world socium, greatly influencing the character of formation of the new political regime. Object of the research is the emerging of netocracy as a new class in the net society.

✉ **Dr. Vasil Sivov, Assoc. Prof.**
South-West University “Neofit Rilski”
Blagoevgrad, Bulgaria
E-mail: vasilivov@abv.bg